

OTMAR HÖLL/THOMAS WENINGER*

Položaj politične znanosti v Avstriji

Zgodovina nekega zapoznelega razvoja

Politična znanost kot družboslovna disciplina je bila v Avstriji vzpostavljena šele pred približno petindvajsetimi leti. Avstrijsko društvo za politično znanost (Österreichische Gesellschaft für Politikwissenschaft (ÖGPW) je bilo ustanovljeno leta 1970. Danes ima približno 390 članov, žensk je približno 30%, približno 50 članov je univerzitetnih učiteljev in učiteljic, preostalo pa so študenti oz. študentke in drugi člani (politiki in političarke, uradniki, uradnice in drugi). S tem so z nekaj izjemami vsi politologi, ki so dejavni na avstrijskih univerzah, organizirani v svojem strokovnem društvu.

Razlogi za v primerjavi z Evropo pozno uvedbo politične znanosti v avstrijsko znanstveno skupnost oziroma na avstrijske univerze so med drugimi tile:

- Nacionalna ekonomija in sociologija kot univerzitetni disciplini imata v Avstriji že od začetka 20. stoletja – tudi v mednarodni primerjavi – visok ugled (prim. dunajsko »teorijo mejne koristnosti«, ki jo je izoblikoval Carl Menger; Joseph Schumpeter, Friedrich Hayek in drugi); podobno velja tudi za sociologijo – naj navedemo posebej avstrijsko Gospodarsko psihološko raziskovalno središče, ki so ga ustanovili Paul Lazarsfeld, Hans Zeisl in Marie Jahoda – to velja še posebno za tisti del, ki je bil izgnan iz Avstrije v tridesetih letih, kot so Paul Lazarsfeld, Karl W. Deutsch in Ernest Voegelin; izguba teh intelektualnih zmogljivosti je zapustila sledove vse do danes v družbeni znanosti v Avstriji.

- Pravne znanosti so uživale že v dvajsetih in tridesetih letih visoko mednarodno priznanje (prim. posebno šolo »čistega prava« Hansa Kelsena). Pri tem naj poudarimo, da v Avstriji predvsem v državni birokraciji in v javnem/političnem življenju že desetletja prevladujejo pravni kot t.i. »generalisti par excellence«, in čeprav so bile leve politične ideje in tradicije (posebno avstromarksizma) v Avstriji na prelomu stoletja dokaj razvite, so te ideje med avstrofašističnim režimom (1935–1938) in med gospostvom nacionalnega socializma (1938–1945) vztrajno diskreditirali. Javnih analiz teh totalitarnih režimov po drugi svetovni vojni skoraj ni bilo oziroma so se pojavile prepozno, namesto tega pa so njihova stališča bila med drugo republiko delno ponovno obnovljena in ostajajo del izročila vse do današnjega dne. V tem smislu ni torej presenetljivo, da so zastopniki pravne znanosti videli v vzpostavitvi discipline politične znanosti konkurenco na javnem področju – izraz, ki ponazarja posebej poklicno posredovani strah pred odpravo monopola pravnikov – in nezanesljiv in kritičen družbenopolitični element (prim. Karlhofer/Pelinka 1991).

---

* Dr. Otmar Höll, predsednik Avstrijskega društva za politično znanost (ÖGPW) in profesor na Univerzni na Dunaju. Dr. Thomas Weninger, generalni sekretar društva.

● Po letu 1945 je bilo znanstveno življenje dalj časa paralizirano, vrsto pomembnih znanstvenikov in znanstvenic je pregnal, pomoril ali s kolaboracijo diskreditiral avstrofašistični in nacistični režim. Prizadevanja, da bi pregnance spet privabili v Avstrijo, so bila, če so sploh obstajala, le polovična in so imela neznamenit uspeh.

● Pravna znanost in ekonomija sta bili v drugi republiki na univerzah že relativno dobro uveljavljeni. V primerjavi z Nemčijo pa v Avstriji zmagoviti zavezniki niso vztrajali pri reformi izobraževanja, ki bi jo nosila politična znanost in katere jedro bi bila demokratična prevzgoja prebivalstva. Legitimacijska funkcija družbenih znanosti je bila v Avstriji v primerjavi z Zvezno republiko Nemčijo – če sploh – potem samo obrobne pomena.

● Za vrsto let najmočnejšo parlamentarno stranko po drugi svetovni vojni, namreč za ÖVP (Avstrijska ljudska stranka), ki je bila vdana krščansko-socialnim konservativnim vrednotam, politološki študij nikakor ni predstavljal kake univerzitetne politične potrebe, ki bi imela kakršno koli prednost. Tudi dejstvo, da je Avstrija tradicionalno doživela le kratko fazo liberalizma in političnega pluralizma, je imelo v zvezi s tem bistveno vlogo. Prevladujoče ozračje je bilo pogosto antiintelektualno in znanosti sovražno, establišment, ki je usmerjal znanstveno politiko, je nasprotoval v kritične spremembe usmerjeni družbeni znanosti. Rudolf Kozlik, ki je bil kasneje namestnik direktorja Inštituta za visoke študije, je znanstveni sistem tega časa ustrezno označil kot »izbor zanesljivih« (cit. v: Kramer/Quendler 1993: 7). Politična kultura Avstrije se je začela razvijati šele v poznih sedemdesetih letih z izhodiščnega stanja, v katerem je prevladovalo »lagersko mišljenje« (»Lagerdenken«) (prim. Wandruszka 1977), oziroma iz »strukturalnega ostebriščenja« (prim. Steininger 1975) v smeri »normalizacije« in »evropeizacije v smislu Zahodne Evrope« (prim. Pelinka 1990). Čeprav je treba dodati, da je vse do danes pomankljiva opremljenost družbenih znanosti ena izmed bistvenih značilnosti avstrijske situacije.

Kot prva politološka inštitucija je bil na takratnem novoustanovljenem Inštitutu za visoke študije (IHS) ustanovljen poleg Oddelka za ekonomijo oz. sociologijo tudi Oddelek za »politično znanost«. Ni naključje, da je bil ta inštitut, ki je bil podiplomska izobraževalna in raziskovalna ustanova, ustanovljen s finančno podporo ameriške Fordove fundacije na pobudo dveh v tridesetih letih iz Avstrije izgnanih družboslovcev, ki sta dosegla v ZDA svetovno slavo (Paul Lazarsfeld in Oskar Morgenstern). Inštitut je imel tudi funkcijo, da olajša novi generaciji socialdemokratskih znanstvenikov vstop na avstrijsko znanstveno prizorišče. V šestdesetih letih je namreč avstrijske univerze skoraj izključno zasedlo katoliško kartelno združenje (Cartellverband), ki je tudi predstavljalo eno izmed bistvenih baz, iz katere se je rekrutirala vladajoča stranka ÖVP. Če gledamo retrospektivno, lahko ugotovimo, da je bil ta inštitut uspešen poskus, da se v dokaj tradicionalno avstrijsko znanstveno kulturo vgradijo moderne oblike družbenih znanosti (Gerlich 1993: 10). Ker je bil daleč od okostenele ravni univerze, je bil IHS zbirališče »kritične znanstveno visoko kvalificirane inteligence« (Ewald Nowotny, cit. v Kramer/Quendler 1993: 8). Stroške za vzdrževanje IHS je postopoma prevzemala avstrijska država. Znanstveniki (znanstvenice), ki so končali v šestdesetih letih dveletni podiplomski študij politične znanosti, so bili prva generacija avstrijskih politologov. Izmed profesorjev in seniorjev med starejšimi univerzitetnimi predavatelji, ki so na koncu osemdesetih let poučevali na univerzah na Dunaju in Salzburgu, je šest od štirinajstih predavateljev (predavateljic) pripadalo nekdanjim diplomantom (»Alumnais«). Politologi/nje nekdanjega Inštituta za visoke študije

so bili tudi bistveni soudeleženci pri ustanovitvi Avstrijskega društva za politično znanost.

V poznih šestdesetih letih so se začeli poskusni programi iz politične znanosti na univerzah v Salzburgu (1965) in na Dunaju (1968) (prim. Wicha 1972). Eden izmed senatskih inštitutov v Salzburgu je zagovarjal interdisciplinarni program, ki je vključeval pravno znanost, teologijo in filozofijo, medtem ko je bilo na Dunaju predvsem poudarjeno filozofsko ozadje politične znanosti. Šele v letu 1971 so se lahko študenti vpisovali na politično znanost kot redni študij (Bundesgesetzblatt über geistes-und naturwissenschaftliche Studienrichtungen, BGB 1. 326/1971). V letu 1984 je bil uveden tudi v Innsbrucku celovit študij politične znanosti. Na drugih univerzah, kot sta Gradec in Linz, je bila politična znanost razumljena v manjšem obsegu kot dodatni izbirni predmet za študente/študentke.

Prodor politične znanosti v obliki etabliranja politološkega študija na univerzi na Dunaju v začetku sedemdesetih let je bil neločljivo povezan z volilno zmago Socialistične stranke (SPÖ – danes Socialdemokratska stranka). V konservativnih krogih je bilo takrat zaznati močno nasprotovanje uvedbi politične znanosti. Politične znanosti se je držala avra levih revolucionarnih idej, torej destabilizirajočega elementa, ki bi utegnil destabilizirati ne samo avstrijske univerze, ampak tudi celotno družbo. Uspeh SPÖ v letu 1970 oz. 1971 je bil ne nazadnje mogoč tudi zaradi tega, ker je v volilnem boju posebej poudarjala »evropsko zrelost« in »organizacijo«, vključno z reformo univerze. Ta »modernizacijska ofenziva« naj bi vodila tudi k odpiranju univerz, ki naj bi uvedle tudi discipline, ki so posebno socialno pomembne (prim. Fröschl 1974). V samih družbenopolitično naprednih silah v strankah in med »domnevnimi« politologi/politologinjami je bila na široko razširjena predstava, da bi lahko rezultati politološkega raziskovanja oziroma politoloških teorij delovali v določeni meri pospeševalno, če ne celo spremenjevalno, na družbenopolitične procese. Visoka pričakovanja, ki so bila tako s konservativne kot z napredne strani namenjena takratni politični znanosti v Avstriji, lahko danes presojamo kot pretirana. Politična znanost se je v več kot dvajsetih letih razvila v »normalno« znanstveno disciplino. Njenega vpliva na družbeni razvoj, ki ga glede nekaterih vprašanj ne moremo zanikati, ne smemo preceniti. Začetni evforiji je sledila normalizacija na institucionalni univerzitetni ravni. Če gledamo na stvar trezno z zgodovinskega vidika, niso bili opravičeni niti strahovi niti upanja, ki so bila povezana z vzpostavitvijo študija politične znanosti na avstrijskih univerzah proti koncu šestdesetih let (prim. Karlhofer/Pelinka 1991).

Politični znanosti v Avstriji pa tudi ni uspelo, da bi dosegla takšen družbeni ugled kot v ZDA in v Skandinaviji. Pri tem pa sta igrala ne nepomembno vlogo prevelika bližina med politiko in znanostjo in kljub vsem uspehom na bistvenih področjih še naprej trajajoči »monopol pravnikov« v birokraciji in politiki. K temu je še treba dodati, da je pravnim znanostim v zadnjih letih očitno uspelo, posebno ob prizadevanjih za pristop Avstrije k Evropski uniji, spet pridobili »stara« področja dejavnosti oziroma se obogatiti z »novimi«. Ravno za evropsko združevanje v obliki Evropske unije je značilna čedalje večja »juridizacija« posameznih področij politik. Svoj institucionalni izraz je našel ta razvoj v Avstriji po eni strani v institucionalni stagnaciji politične znanosti same oz. na drugi v vzpostavitvi institutov za evropsko pravo – na primer na Gospodarski univerzi na Dunaju – poleg tega je bil na primer ustanovljen tudi Inštitut Ludviga Boltzmannja za mednarodne človekove pravice (prim. Kramer/Quendler 1993).

Univerze v Avstriji so organizirane na zvezni ravni. Pristojnost pripada v prvi vrsti Ministrstvu za znanost in raziskovalno delo, do leta 1970 so bili izdatki za univerze del proračuna Ministrstva za izobraževanje. Že 1975 pa se je po določitih Zakona o organizaciji univerze (UOG), ki je prinesel »demokratizacijo« univerzitetnih struktur, faza reform spet ustavila (prim. Kneucker 1980, Welan 1980). Šele med 1983 in koncem 1986 je politična znanost spet dobila bistveno podporo po vsej Avstriji. Univerza v Innsbrucku je dobila polni politološki študij, ustanovljeni sta bili na novo druga stolica kot tudi izredna profesura, nadaljnji izredni profesuri sta bili vpeljani na univerzah na Dunaju in v Salzburgu. Od etabliranja tretjega popolnega študija na univerzi v Innsbrucku se je razvoj »začasno« ustavil. Novi celoviti politološki programi so danes prav tako malo verjetni kot nove stolice.

V 80. letih je bil na vseh univerzah kurikulumu iz leta 1971 dodan še magistrski in doktorski študij. Kurikulum, ki je bil zasnovan na zakonu iz leta 1971, sledi mednarodnim standardom, hkrati pa tudi kaže na nekatere avstrijske posebnosti. Študij je razdeljen na štiri temeljne razdelke, namreč na politično teorijo in zgodovino idej, mednarodno politiko, primerjalne politične sisteme in avstrijski politični sistem. Kot vsi družboslovni študijski programi je politološki kurikulum razdeljen na dva dela: prvi, ki traja najmanj štiri semestre, se konča s prvo diplomom, drugi del, ki prav tako traja najmanj štiri semestre, se konča z drugo oziroma magistrsko diplomom. K avstrijskim posebnostim spada, da se politološki študij obvezno povezuje z nekim drugim predmetom. Tako morajo študenti/študentke v prvem letu vpisati 16 kurzov (= 32 tedenskih ur) v politični znanosti, hkrati pa morajo tudi 32 ur vpisati iz drugih predmetov, kot so npr. zgodovina, jeziki, filozofija ali publicistika. Izbira med glavnimi in stranskimi predmeti postane pomembna šele v drugem delu študija. Študij se konča z istim diplomskim delom iz enega izmed štirih področij in iz komisijškega izpita z magisterijem. Nadaljevanje študija do doktorata traja najmanj štiri semestre, pri čemer sta predpisana kot obvezna tako disertacija kot razširjeni zaključni izpit (rigoroz).

Politična znanost na univerzi na Dunaju

Na Dunaju imamo enkratno situacijo, da sta bila tu ustanovljena dva neodvisna politološka inštituta, prvi v okviru Fakultete za temeljno in integracijsko znanost (Grund- und Integrativwissenschaftliche Fakultät), drugi pa v okviru Fakultete za družbene vede (Sozialwissenschaftlichen Fakultät). Sodelovanje med inštitutoma sicer poteka, načrtovana združitev pa je pred kratkim odpadla. Na Dunaju delujejo zdaj na obeh inštitutih skupaj dve stolici (to je dve redni profesuri, od katerih ena ni zasedena), štiri izredne profesure in dve profesuri za profesorja – gosta kot tudi sedem (projektnih) asistentov/asistentk, ki so zaposleni vedno s polovičnim delovnim časom. Učni zbor dopolnjuje okrog 60 predavateljev/predavateljic z obeh dunajskih inštitutov. Število študentov je približno 4000, kar obsega tako študente in študentke za glavno in stransko izbiro, od katerih študira politične znanosti kot glavni predmet približno 2200 študentov; na leto producira univerza na Dunaju približno 70 absolventov/absolventk na področju politične znanosti.

Politična znanost na univerzi v Salzburgu

Inštitut za družbene vede na salzburški univerzi je zasnovan kot senatni inštitut, to pomeni, da ni pridružen nobeni fakulteti, ampak je neposredno podrejen akademskemu senatu univerze. Kljub temu je razdeljen na dva dela, pri čemer eden spada na Fakulteto za duhovne vede in drugi na Pravno fakulteto. Prvo področje je predvsem odgovorno za politično teorijo in mednarodno politiko, drugo pa za komparativistiko in za izobraževanje na področju političnega sistema Avstrije. Tu imamo dve redni in dve izredni profesorski mesti kot tudi pet (oz. šest) asistentov/asistentk. Šesti asistent je znanstvena pomožna moč. Inštitut trenutno obiskuje več kot 900 študentov/šudentk.

Politična znanost na univerzi v Innsbrucku

Na innsbruški univerzi je politična znanost organizirana kot oddelek na Fakulteti za družbene in ekonomske vede. Politično znanost lahko izbirajo kot izbirni predmet ekonomisti in študenti/šudentke podjetniških znanosti. Inštitut razpolaga z dvema rednima in dvema izrednima profesurama kot tudi s 6 asistent-skimi mesti. Eno nadaljnje mesto je namenjeno učitelju za posebne namene. Na tem inštitutu trenutno študira približno 600 študentov.

Politična znanost na drugih univerzah

Univerzi v Gradcu in Linzu nimata popolnega politološkega kurikuluma, zato na teh univerzah ne obstaja politična znanost kot neodvisni inštitut. V okviru javnega prava imamo na obeh specialiste, ki predavajo iz političnih ved za študente prava oziroma za študente ekonomije. Na drugih univerzah (Celovcu, na Gospodarski univerzi na Dunaju in Tehniški univerzi na Dunaju) kakor tudi na drugih avstrijskih univerzah do zdaj ni bilo politične znanosti.

Zunajuniverzitetne politološke ustanove

V Avstriji se politološka znanost goji na področju raziskovanja in izobraževanja tudi na drugih inštitucijah zunaj univerz, posebno na Inštitutu za visoke študije (Institut für Höhere Studien (IHS), na Avstrijskem inštitutu za mednarodno politiko v Laxenburgu (Österreichische Institut für Internationale Politik in Laxenburg (OIIP), na Avstrijskem študijskem centru za mir in za razreševanje konfliktov v mestu Schlaining (Studienzentrum für Frieden und Konfliktlösung in Stadt Schlaining (OSFK). V povezavi z Unescom je bila 1988 ustanovljena European Peace University (Evropska univerza za mir), ki je pomladi 1990 prvokrat izpeljala program za študente iz različnih držav. Razen tega imamo še zasebne oz. državne ustanove, ki se v glavnem ukvarjajo s posredovanjem politične izobrazbe.

Inštitut za visoke študije (Institut für Höhere Studien – IHS), ki je imel, kot je že bilo omenjeno, zelo pomembno vlogo pri vzpostavitvi politične znanosti v Avstriji, še vedno opravlja podiplomsko pedagoško in raziskovalno funkcijo. V začetku 90. let je bil oddelek za politične vede združen z oddelkom za sociologijo v edinstven velik družboslovni oddelek poleg dominantnega ekonoms-

kega oddelka. Ta družboslovni oddelek, ki ga trenutno vodi Peter Gerlich, ki ima hkrati profesuro na Inštitutu za politično znanost na družboslovni fakulteti univerze na Dunaju. Povprečno približno 4 znanstveni asistenti/asistentke in 2–3 raziskovalni asistenti/asistentke skrbijo za pouk in za raziskovalne programe na področju politične znanosti. Pedagoški program pa dopolnjuje vrsta gostujočih profesorjev (predvsem iz ZDA in Nemčije). Seminarji gostujočih profesorjev/profesorice so dostopni glede na omejeno število udeležencev/udeleženek tudi za zunanje slušatelje/slušateljice. IHS je oblikoval poleg politologov/politologinj prve »univerzitetne« generacije, ki so večinoma končali pravni študij, tudi znanstvenike/znanstvenice, ki so bili rekrutirani iz OIIP kot znanstveno osebje.

Avstrijski inštitut za mednarodno politiko (Österreichische Institut für Internationale Politik – OIIP), ki je bil ustanovljen 1979 kot zasebno združenje, toda financiran iz Ministrstva za znanost, se ukvarja z raziskovanjem mednarodne in zunanje politike, sicer v skromnem obsegu pa tudi goji politično svetovanje. Upravni odbor inštituta od njegove ustanovitve sestavljajo zvezni kancler (predsednik), zunanji minister, ki je namestnik predsedujočega, tako kot vrsta drugih visokih politikov/političark. Trenutno razpolaga inštitut s sedmimi znanstvenimi mesti (vključno oz. direktorjem) s petimi politologi, z enim mestom za mednarodno pravo in ekonomijo. OIIP je v skromni meri dejaven tudi na visokošolski ravni za politično izobraževanje. Skoraj vsi zaposleni imajo izkušnje s poukom na univerzah, dva pa sta habilitirana. Avstrijski študijski center za mir in razreševanje konfliktov (Österreichisches Studienzentrum für Frieden und Konfliktlösung – OSKF) je bil ustanovljen leta 1993 in je interdisciplinarni inštitut, ki ima težišče na mednarodnem sodelovanju in vzgoji za mir. Znanstveni štab študijskega centra kot tudi European Peace University sestavljajo vodja, 4 znanstveni sodelavci in dva pogodbeni asistenta. OSKF organizira vsako leto poletno akademijo; v zadnjih letih je bil študijski program dopolnjen s programi za usposabljanje študentov iz tretjega sveta kot tudi s poukom za nevojaški Peace Keeping in Peace Making.

Končno je v zvezi s tem treba navesti, da imajo tudi avstrijske parlamentarne stranke od 70. let strankarske akademije: Rennerjev inštitut (SPÖ), Politična akademija (ÖVP), Svobodnjaško središče za izobraževanje (FPÖ) in Delavnico za izobraževanje (Zeleni). Ti inštituti pa se ne ukvarjajo z raziskovalno dejavnostjo, njihovi politični izobraževalni programi se pojmujejo zelo praktično, v političnem in ne v znanstvenem smislu.

Avstrijsko društvo za politično znanost

Avstrijsko društvo za politično znanost (Österreichische Gesellschaft für Politikwissenschaft – ÖGPW) je bilo, kot rečeno, ustanovljeno leta 1970. Njegova glavna funkcija je zastopanje interesov politične znanosti. Člani upravnega odbora, ki se volijo vsako leto, poskušajo posebej izboljšati komunikacije znotraj avstrijske politološke skupnosti in uveljavljati interese discipline na problemskem področju in vzpostavljati mednarodne stike. Ker je bila povezava avstrijske politologije z nemškim društvom (Deutsche Vereinigung für Politikwissenschaft – DVPW) od 60. let naprej zelo tesna, se to pozna tudi v strukturi ÖGPW, pa tudi v znanstveni usmeritvi njenih članov. Kot ugotavlja Hans-Heinz Fabris (1978), se lahko iz del avstrijskih politologov, če gledamo nanje s stališča sklicevanja na literaturo, ugotovi določena odvisnost avstrijskih politologov/politologinj od njihovih nemških kolegov/kolegic.

ÖGPW obsega ne samo politologe/politologinje, ampak tudi zastopnike/zastopnice sosednjih disciplin, kot npr. s področja javnega prava, sodobne zgodovine in sociologije, poleg tega pripada društvu tudi vrsta politikov/političark kot tudi vodilni uradniki/uradnice. Delež študentov/šudentk v ÖGPW je znaten in se še povečuje.

Upravni odbor ÖGPW sestavlja praviloma 12 članov in je primer za tipično avstrijsko geografsko in institucionalno reprezentativnost. Praviloma se skuša doseči, da se v upravnem odboru zagotovi ravnotežje med univerzitetnimi mesti, pa tudi med pomembnimi inštituti. Ravnotežje se nanaša tudi na razmerje med spoloma, ki ga pa žal zaradi manjšega deleža žensk v ÖGPW ni moč vedno zadovoljivo doseči. Od leta 1972 izdaja ÖGPW revijo *Zeitschrift für Politikwissenschaft* (ÖZP – Revija za politično znanost), ki izhaja štirikrat na leto in je osrednja revija avstrijske politične znanosti. Posamezne številke obravnavajo neko osrednjo politološko glavno temo. Poleg ÖZP izdaja upravni odbor za boljšo obveščenost članov bilten, ki izhaja prav tako štirikrat letno. ÖGPW je dolgoletni član International Political Science Association (IPSA), obstajajo pa tudi dolgoletni odnosi z European Consortium for Political Research (ECPR7 in drugimi mednarodnimi politološkimi združenji. Trenutni upravni odbor, ki bo v sedanjosti sestavi do konca leta 1994, si je postavil kot osrednjo nalogo internacionalizacijo ÖGPW, posebej sodelovanje s Srednjo Evropo. Tako nam je uspelo, da smo novembra tega leta skupaj z ECPR organizirali na Dunaju triinpolnednevno konferenco. Za letno konferenco društva v letu 1994 je načrtovana tema od 17. do 19. novembra Položaj transformacijskih procesov v Vzhodni Evropi na Karlovi univerzi v Pragi. Prav tako bo v letu 1994 na Dunaju zasedanje kolegov/kolegic iz sosednjih držav Vzhodne in Srednje Evrope, ki naj že obstoječe stike še poglobijo. Nadaljnja zasedanja te vrste so predvidena v naslednjih letih v Budimpešti in v Ljubljani, ki jih bodo organizirala in finančno omogočila vsakokratna domača politološka združenja.

Prvotno je bilo društvo zasnovano kot »kartel«, katerega glavni cilj je bil, da zastopa interese politične znanosti v Avstriji. Po približno desetih letih pa se je ustvarila določena notranja konkurenca (glede na mesto univerze, inštitutov itd.), tako da je danes ÖGPW odprta pluralistična skupina z različnimi interesi. Disciplina je postala vzporedno z institucionalizacijo na univerzah »normalno«, stabilno, čeprav ne nepogojno dinamično interesno zastopstvo. »Herojsko« razdobje društva, ki smo ga imeli še v 70. letih, je odstopilo mesto tradicionalnejšemu etabliranju danega akademskega področja. Število članov, ki jih je bilo 1980 175 in ki je znašalo 1987 326, je trenutno približno 390.

Poleg ÖZP se v Avstriji objavlja še druga politološko usmerjena periodika, od katere so najpomembnejši *Österreichische Jahrbuch für Politik*, *Journal für Sozialforschung*, *SWS-Rundschau*, *Österreichische Jahrbuch für Internationale Politik*, pred enim letom pa se je pojavila revija, ki izhaja v ZDA z naslovom *Contemporary Austrian Studies*. V celoti je glede števila publikacij treba upoštevati, da Avstrija predstavlja v mednarodni primerjavi relativno majhen trg, kar pa vsekakor odtehta kakovost periodike.

Povzetek

Politična znanost v Avstriji je mlada, v avstrijskem univerzitetnem življenju zelo pozno institucionalizirana in etablirana znanstvena disciplina. Na raziskovalni

in izobraževalni proces so zelo močno vplivali ameriški in nemški politologi/politologinje kakor tudi njihove teorije in raziskovalne teme. Posebno očiten je bil vpliv nemških znanstvenikov (Lehmbruch, Nassmacher, Narr, Naschhold, Ziebur) v 60. in 70. letih. Na drugi strani je tipično, da so bili stiki z znanstveniki drugih držav do zdaj dokaj redki. Avstrijski inštitut za mednarodno politiko je prav gotovo v tem pogledu določena izjema. Avstrijska politična znanost je tako v mednarodni primerjavi – pa tudi v primerjavi z drugimi področji družbenih znanosti v Avstriji – dokaj nerazvita, število raziskovalnih del je še vedno relativno majhno in še vedno dokaj osredotočeno na dunajsko območje. Prednostna znanstvena navezanost na ameriške in nemške znanstvene ustanove v določeni meri še vedno obstaja. Velik del profesorjev in drugih znanstvenikov je preživel nekaj časa na univerzah v ZDA ali na nemških univerzah. Tudi udeležba na konferencah se osredotoča na ti dve državi. Nasproti temu stojijo spremembe, ki so se zgodile v Srednji Evropi in tudi onkraj nje v zadnjih letih, ki so tako globoke in pomembne tudi za avstrijske politologe in avstrijsko politiko, da to zahteva verjetno preusmeritev avstrijske politične znanosti.

Prevedel: A. B.

LITERATURA:

- DACHS, Herbert u.a. (ur.) (1991): *Handbuch des Politischen System Österreichs*. Wien
- FABRIS, Hans-Heinz (1978): *Abhängigkeiten der Kleinstaaten-Politologie*, v: ÖZP 3, str. 370–375
- FALKNER, Gerda/LINSER, Kristin. (1989): *Endstation arbeitsmarkt. Studien- und Karriereverlauf der Wiener Diplompolitologinnen*, v: ÖZP 4, str. 406–421
- FRÖSCHL, Erich (1974): *Tendenzen der Forschungspolitik in Österreich seit 1945*, v: ÖZP 4, str. 441–460
- GERLICH, Peter (1993): *Four Functions of Comparison*. Leiden (mimeo)
- GERLICH, Peter, TALOS, Emmerich, Ucakar Karl (1979): *Political Science in Austria*. Wien (mimeo)
- KARLHOFER, Ferdinand, PELINKA, Anton (1991): *Austrian Political Science: The state of the Art*, v: *European Journal of Political Research*, 20/1991, str. 399–411
- KNEUCKER, Raoul F., (1980): *Das Universitätsorganisationsgesetz 1975*, v: ÖZP 3, str. 261–276
- KRAMER, Helmut, Quendler Franz (1993): *Politikwissenschaftliche Forschung und aussenpolitische Praxis in Österreich*. Wien: Forschungsbereich
- QUENDLER, Franz (1993): *Bridging the Gap, The Austrian Case* (mimeo).
- SKUHRA, Anselm (1988): *Research on International Relations in Austria*. Williamsburg (mimeo)
- STEININGER, Rudolf (1975): *Polarisierung und Integration. Eine vergleichende Untersuchung der strukturellen Versäulung der Gesellschaft in den Niederlanden und in Österreich*, in *Politik und Wahler*, eds. René König, Erwin K. Scheuch and Rudolf Wildenmann, vol. 14, Maiseinheim am Glan: A: Hain.
- WANDRUSZKA, Adam (1977): *Österreichs politische Struktur, in Geschichte der Republik Österreich*. Vienna: *Geschichte und Politik*, str. 289–485.
- WELAN, Manfred (1992): *Die Österreichische Politikwissenschaft von Innen und Aussen, wie ich sie sehe*, v: ÖZP 2, str. 445–452
- WELAN, Manfred (1980): *5 Jahre UOG*, v: ÖZP 3, str. 373–376
- WICHA, Barbara (1972): *Politikwissenschaft in Österreich*, v: ÖZP 1, str. 89–96